

Предстоящи развития, свързани с платежните и сетълмент системи

Нина Стоянова
Подуправител на БНБ,
ръководещ управление "Банково"

Платежните и сетълмент системи в България продължават своето развитие, което има за цел, както въвеждане на съвременни технологични решения и гарантиране сигурността на платежния процес, така и подготовка за въвеждане на еврото в България.

Българската народна банка (БНБ), банките и платежните системи – участници в българския национален системен компонент (TARGET2-BNB) на системата за големи плащания в евро TARGET2, работят активно, за да се присъединят към новата консолидирана платформа за TARGET услуги. Тя ще обединява на техническо и функционално ниво платежната система TARGET2, платформата за сетълмент на ценни книжа TARGET2-Securities (T2S) и услугата за незабавни преводи в евро TIPS, а от м. ноември 2023 г. и единна Система за управление на обезпечения на Евросистемата (ECMS – Eurosystem Collateral Management System). Стартирането на консолидираната платформа в реална среда е планирано за 20 март 2023 г. Внедряването на новата платформа е продиктувано от технологичните иновации в сферата на плащанията, регулаторните изисквания и променящите се нужди на участниците. Промените ще позволят използване на съобщения ISO 20022, на хармонизиран интерфейс за достъп и на общи компоненти по отношение на всички TARGET услуги и ще доведат до модернизирани системи и подобряване на тяхната обща ефективност и сигурност.

В допълнение, в началото на тази година бе реализиран проектът за миграция на клиентските кредитни преводи в левове към стандартите на Единната зона за плащания в евро (SEPA). По този начин обработката на тези плащания премина от сетълмент, извършван в определен момент три пъти дневно към сетълмент през целия ден, в рамките на един час. Така, на практика клиентските преводи в левове вече изпълняват техническите и бизнес изисквания на стандартите за SEPA преводи, които се прилагат и за плащанията в еврозоната. Друг важен проект, който стартира през миналата година и вече е в реална фаза, е за изпълнение на незабавни плащания в левове, при които трансакциите биват извършвани в рамките на 10 секунди, 365 дни в годината, 24 часа в денонощието, като близо 2/3 от клиентските сметки в България са вече достъпни за незабавни плащания. Крайният срок за миграция към новата платформа за незабавни плащания в левове е м. април 2023 г. Успешната реализация

на тези проекти и широкото участие на банковата общност в тях са предпоставки за безпроблемна бъдеща миграция на всички клиентски плащания към плащания в евро, съобразно стандартите, приложими в еврозоната.

Българската народна банка, като регулатор и оператор на системния компонент TARGET2-BNB, оказва необходимото съдействие на “БОРИКА” АД в процеса на подготовка на оперираните от дружеството платежни системи за въвеждане на еврото и осигуряване на пълна достижимост за банките при изпълнение на SEPA клиентски плащания в евро през системата BISERA7-EUR. През м. октомври 2022 г. се проведе работна среща на подгрупа “Платежни системи и доставчици на платежни услуги”¹, на която БНБ и “БОРИКА” АД разясниха въпроси, свързани с развитието на платежните системи в страната, в контекста на бъдещото въвеждане на еврото.

С цел подготовка и организация на миграцията на плащанията в публичния сектор в страната към стандартите на SEPA е създадена междуведомствена работна група, която провежда регулярни срещи. Проектът обхваща широк кръг от задачи, свързани с дефиниране структурата на бюджетните плащания в ISO 20022 формат, сетълмент на бюджетните преводи в новата платформа на БИСЕРА6 за плащания в левове, базирана на схемата за SEPA кредитен превод (SCT) на Европейския платежен съвет, оптимизиране на процесите на централизация на бюджетни средства, промени в системата СЕБРА и информационния обмен в нея и други.

Промените в платежните нареждания и начина на обработка на преводи от към бюджета ще засегнат банковата общност, бюджетните разпоредители и общините. Предвижда се повишаване максималния праг на преводите, обработвани през БИСЕРА6 от 100 000 на 500 000 лв., а на по-късен етап и пълното му отпадане, в съответствие с изискванията на SEPA, където платежните системи нямат лимит на стойността на обработваните нареждания за превод. При отпадане на този праг за трансакциите, през платежните системи за големи плащания в лева (RINGS) и евро (TARGET2-BNB) на практика ще продължат да се обработват предимно междубанкови кредитни преводи и заявки за сетълмент, подавани от участващите платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа.

По отношение на системите за сетълмент на ценни книжа в страната се подготвят промени, съобразно предвидените в Националния план за въвеждане на еврото в Република България² мерки и дейности, и по-конкретно, присъединяване на Депозитаря на ДЦК в БНБ (ДДЦК) и Централен депозитар АД (ЦД АД) към TARGET2-Securities. През м. септември 2022 г. бе проведен разяснителен семинар с банките-участници в ДДЦК във връзка с дейностите по проекта за присъединяване към T2S.

TARGET2-Securities предлага общоевропейски сетълмент – паричен и на ценни книжа, с пари в централна банка. По този начин българските ценни книжа ще имат една по-добра достъпност за инвеститорите от Европейския

съюз (ЕС). Платформата T2S предоставя хармонизирани и стандартизирани услуги за сетълмент на принципа доставка срещу плащане (DvP), на брутна база в реално време. Към момента 20 европейски централни депозитаря използват T2S. В съответствие с графика на ЕЦБ е предвидено ДДЦК да се включи в T2S през следващия миграционен прозорец – през м. септември 2023 г., заедно с “Централен депозитар” АД и още 3 депозитаря от ЕС. След м. ноември 2023 г. само ценни книжа в T2S ще могат да се използват като обезпечения по основните операции по рефинансиране на Евросистемата, ако отговарят на съответните критерии. Предвидена е връзка между T2S и ECMS, а паричните средства по тези операции ще бъдат сетлирани по сметките в новата платформа за TARGET услуги.

Съгласно изискванията на ЕЦБ за присъединяване към T2S, ДДЦК и ЦД АД приключиха подготовката на самооценките на своите системи и бизнес процеси. През настоящото четвърто тримесечие на 2022 г. е планирано и подписването на Рамкови споразумения за участие (T2S Framework Agreement). В съответствие с графика на Евросистемата за тестване и включване на нови депозитари в T2S, тестовите с депозитарите следва да започнат през м. декември 2022 г., а тестовите с участието на банките – през второто тримесечие на 2023 г.

Първоначално участниците в ДДЦК ще бъдат включени в T2S като индиректни участници (Indirectly connected party) и ще продължат да изпращат инструкциите за сетълмент на ДЦК към оперираната от ДДЦК система, които, след валидиране и стиковане, ще бъдат изпращани към T2S. По този начин комуникацията между ДДЦК и участниците в него ще се запази непроменена и това няма да наложи промени в оперираните от участниците вътрешни системи за ДЦК. Ангажимент на ДДЦК ще бъде комуникацията с T2S чрез съобщения в XML формат (ISO 20022), съгласно изискванията на платформата.

За сетълмента на сделките с ценни книжа в T2S, ДДЦК ще открие за участниците си сметки за ДЦК в T2S. Участниците в ДДЦК следва да осигурят ликвидност по специални парични сметки в T2S (Dedicated Cash Accounts, T2S DCA), открити при БНБ или при друга централна банка в платформата за TARGET услуги. Достъпът до T2S ще се извършва през единния портал на пазарните инфраструктури на Евросистемата (Eurosystem Single Market Infrastructure Gateway, ESMIG), който ще се използва за консолидираната платформа за TARGET услуги.

В заключение, следва да бъде отбелязано, че промените у нас съответстват изцяло на тенденциите в Европа към развитие на хармонизирана и интегрирана финансова и платежна инфраструктура, базирана на общи стандарти и инструменти. Интензивно протичащите процеси, координирани с всички пазарни участници, са предпоставка за реализиране на необходимите промени в платежните системи и преминаване към сетълмент на всички плащания в евро при присъединяване на страната към еврозоната.

1. Създадена към работна група “Пари, платежна инфраструктура и кредитни институции”, съгласно Постановление № 168 на МС от 03.07.2015 г. (изм. – ДВ, бр. 26 от 2021 г., в сила от 30.03.2021 г.)

2. Приет от Министерския съвет на 27 май 2022 г.

